

Дідова школа

Микола Магера

Коли у батька ще були коні і віз, то ми на великі свята їздили у гості за вісім (дехто рахує: за дев'ять) кілометрів (верстов) від нашої Могилівки. У Слобідці Гірчичанській жили мамині батьки — дід Микола і баба Марина. Для мене така поїздка — то велике свято, бо у дідовій хаті, у світлиці, була початкова школа. Так, так, школа!

Як зараз бачу велику кімнату з глиняною долівкою, чотирма вікнами, невеликою піччю і грубкою біля входних дверей. Тоді парт не було. Стояли довгі столи, а коло них такі ж довгі вузькі лави. І вчилися у цій школі найменші школяріки, які сиділи за першими від учительського столу лавами, а на задніх — майже парубки, у яких і вуса починали рости. На стіні, біля дверей, висіла чорна дошка, а на столі красувався великий мідний дзвінок.

Вже пізніше, як подорослішав, дізнався, що коли шукали приміщення для школи, то, порадившись з дружиною, дід Микола безплатно запропонував свою світлицю. Лише просив, щоб привезли дров для опалення школи у холодну пору, та щоб забезпечили класну кімнату лампами і гасом. А баба Марина добровільно зголосилася прибирати за школярами.

Як тільки дзвоник кликав школярів на дідове невелике подвір'я, то я, коли гостював, тинявся між ними, слухав їхні розповіді про дівчат, які чогось цуралися хлопчачого гурту, а тупилися ближче до плота, за яким розкошували два волоських горіхи, а під ними порозлягалися величезні кущі півоній.

Одного разу вчитель дозволив мені з дідом побути на уроці. Для цього поставили два додаткових стільці. Затамувавши подих, я вперше слухав, як вчитель декламував вірші Тараса Григоровича Шевченка, як шпорталися у поезіях Кобзаря учні, бо ще не вміли добре читати. Лише одна дівчинка так гарно декламувала, ніби співала найкращу пісню:

Садок вишневий коло хати, Хрущі над вишнями гудуть...

Початок цього вірша мені був близький і зрозумілий, бо вдома мали вишневий садок, веснами і у нас гули хрущі. Але то було вечорами, і наші хрущі товклися на кленах і ясенах у яру, де співав свою вічну пісню Батіжок. Може, і на наших вишнях жили хрущі, але я того не бачив, бо ті дерева росли за Батіжком, у нашому другому саду, куди, ми діти, вечорами не ходили.

На тому уроці я вперше почув слово "Кобзар" і навіть побачив ту святую для нашого народу книжку Т. Г. Шевченка.